

Monitieteisen lastensuojelututkimuksen kansallinen asiantuntijaryhmä - Toimintakertomus 2017

Vuosi käynnistyi Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) kanssa yhteistyössä järjestetyllä sijaishuoltoon keskittyvällä tutkimusseminaarilla, jonka tarkoitus oli tuottaa tutkittua tietoa kehittämisen ja päätöksenteon tueksi. Kevään kokouksessa tutustuttiin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa (THL) käynnistettyyn tutkimuskokonaisuuden selvitystyöhön 2016–2017 sekä kuultiin kolmesta käynnistyneestä tutkimuksesta. Syksyllä tutustuttiin Espoossa toteutettuun big data louhintaan ja hankkeeseen, minkä nähtiin mahdollistavan monitieteisiä tutkimushankkeita ja jonka tutkimusyhteistyötä halutaan vahvistaa. Henkilötunnusperustaisen aineiston käytön eettisen kestävyys- ja tietoturvan takaamisen keinot on tarkoitus selvittää huolella. Loppuvuonna järjestettiin monitieteinen ”Mitä mieltä!?” -tutkimusseminaari, joka sai hyvin kiittävää palautetta.

Monitieteisen lastensuojelututkimuksen kansallisen ryhmän toiminnasta tehtiin yhteinen väliarviointi (itsearviointina ryhmissä), jossa arvioitiin tehtävä tehtävältä ryhmän toimeksiannon toteutumista sekä pohdittiin pysyvästi resursoidun toiminnallisen yksikön tulevaisuutta. Väliarviointi tuotti ehdotuksia jatkotyön suuntaamiseen. Näistä keskeisimpinä toivottiin uusien hankkeiden yhteiseen suunnitteluun panostusta. Tutkimuspäivien järjestäminen nähtiin tukevan ryhmän tavoitteiden toteutumista, ja tämän välineen tietoinen käyttöönotto voisi edistää monitieteisyyttä ja ohjata tähtäämään rahoitushakuihin.

Ryhmän kokoonpano muuttui hieman, kun muutama jäsen vaihtoi työnantajaa ja varajäseniä liittyi mukaan. Työryhmän kannatteluun varatut resurssit suuntautuivat vahvasti LAPE-ohjelman toteuttamiseen.

Kansallisen asiantuntijaryhmän asettamispäätöksessä annettujen tehtävien osalta edettiin vuoden 2017 aikana seuraavasti: (ks. toimintasuunnitelma)

1. Asettaa vaikeassa elämäntilanteissa olevien lasten, nuorten ja perheiden eriarvoisuuden ehkäisyn tutkimukselle strategisia tavoitteita sekä tukea ja seurata niiden toteutumista.
 - Strategisten tavoitteiden ja painopisteiden suunnassa toteutettiin tutkimusseminaari ja kolmannet monitieteiset lastensuojelututkimuksen päivät: Mitä mieltä!? Lastensuojelun, mielenterveyden ja hyvinvoinnin yhteiset rajapinnat. Sen toteuttamiseen osallistuivat Nuorisotutkimusverkosto, Lapsuuden tutkimuksen seura, Sosiaalityön yliopistokoulutuksen yksiköiden muodostama yhteistyöverkosto, SosNet, Lastenpsykiatriyhdistys sekä vahvasti LAPE-ohjelma. Tallenne on katsottavissa videona. [Mitä mieltä!? –videotallelle.](#)
 - Erytisenä kohteena olivat lapsen ja nuoren oikeudet ja järjestelmän hyvät pyrkimykset niiden toteuttamiseen ja toteutumiseen käytännössä silloin, kun kysymys on lastensuojelun ja psykiatrian yhteisistä asiakkaista. Perustettiin ryhmä ja käynnistettiin julkaisun valmistelu tässä teemassa Päätösten tueksi –sarjaan.
 - Strategisen teeman ympärillä on käynnistynyt tutkimus- ja rahoitussuunnitelmien valmistelua eri yliopistoilla. Monitieteisyyden voi todeta vahvistuneen ja tieteidenvälisen tutkimuskohteen jäsentäminen edenneen.

- THL:n tutkimusohjelmavalmisteluun tavoitellaan näkyviin lasten, nuorten ja perheiden eriarvoisuuden strategisia painopisteitä.
 - Tuotu esiin toimintaa 30 vuoden ajalta lastensuojelun tutkimuksen vahvistamiseksi (Heino 2017) Kamppailu lastensuojelututkimuksen paikasta ja puitteista. Artikkelin kirjassa Rosi Enroos, Satu Ranta-Tyrkkö, Mikko Mäntysaari: Mielekäs tutkimus. Tampere: Tampere University Press. 193 – 219.
2. Tukea laajojen monitieteisten tutkimushankkeiden käynnistymistä, tutkimuskonsortioiden muodostumista ja tutkimusrahoituksen fokuoittumista strategiaa tukeviin teemoihin.
- Ryhmän jäsenten yhteisen työskentelyalustan käyttö ei ole lähtenyt liikkeelle tarkoitetussa mielessä. Alusta on kankea ja sen ylläpitäjäresurssit ovat heikentyneet.
 - THL:n tutkimusaineistot (erityisesti kohorttiaineisto) tulleet yhä tunnetummiksi ja kysytyiksi tutkimuskumppaniksi. Myös kansainvälinen ja erityisesti pohjoismainen tutkimuskumppanuus lisääntynyt.
 - Tampereen yliopistossa käynnistynyt kaksi merkittävää tutkimusta: Suomen Akatemian rahoittama Suostumus ja tahdonvastaisuus lastensuojelun päätöksenteossa: sosio-legalinen tarkastelu, 2017-2021 (Tarja Pösö PI) sekä Alli Paasikiven säätiön rahoittama Huostaanottopäätös ja korjaavat liikkeet, 2017-2019. Tarja Pösö (PI), Laura Kalliomaa-Puha ja Virve Toivonen.
3. Luoda yhteistyöverkostoja ja niille tarkoituksenmukaisia toimintatapoja.
- Tutkimuspainotteisia monitieteisiä yhteistyöverkostoja on syntynyt.
 - Kansallisia ja kansainvälisiä tieteellisiä seminaareja on useita, ja jäsenet ovat niiden työpajoihin osallistuneet esityksillään. Työalustan potentiaali kokoajana on jäänyt tiedon (ja linkkien) jakamisen osalta käyttämättömäksi.
 - Vastaavasti toiminta erilaisten rinnakkaisten toiminta/ohjelmaryhmien kanssa on kohdannut tiedonjakamisen esteitä. Kansallisen asiantuntijaryhmän näissä toiminnoissa mukana olevien henkilöiden kautta tieto ei ole aktiivisesti kulkeutunut työalustalle eikä monitieteisen lastensuojelututkimuksen ryhmään.
4. Tehostaa tutkimusviestintää ja tutkimusperustaista kehittämistä sekä vaikuttamista.
- 13.1.2017 THL järjesti lasten sijaishuoltoon keskittyvän tutkimusseminaarin yhteistyössä LAPE-hankkeen kanssa. Siinä yhteydessä julkistettiin kolme tutkimusraporttia.
 - [Pekkarinen, Elina: Koulukoti muutoksessa. Selvitys koulukotien asemasta ja tehtävästä.](#)
 - [Valkonen, Leena & Janhunen, Tarja: Tutkimustietoa perhehoidon kehittämiseksi. Katsaus kansainvälisiin tutkimuksiin 2010-2016.](#)
 - [Tuija Eronen & Riitta Laakso: Lastensuojelun laitoshoidon kasvatukselliset ja kuntouttavat orientaatiot ja niiden vaikuttavuus. Tutkimuskatsaus kansainvälisiin tutkimuksiin 2010-2016.](#)
 - Monitieteisten tutkimuspäivien tulosten tiivistelmänä koottiin päivien lopuksi tutkimukseen perustuva kannanotto.
 - Yhteisartikkeleiden ja blogien julkaiseminen on lisääntynyt yleisesti mutta myös tässä teemassa.

- Tutkimusperustainen kehittäminen yhdessä eri toimijoiden kanssa erityisesti LAPE-ohjelman yhteydessä on ollut vahvaa. Myös osallistuminen moniin LAPE-hankkeen tutkimus-, kehittämis- ja oppimisverkostojen valmisteluihin on ollut aktiivista.
- Tiedottamisen tehostamiseksi ryhmään kutsuttiin viestintäyhdyshenkilöksi THL:n Hyvinvointiosaston tiedottaja. Korostettiin jokaisen ryhmän jäsenen mahdollisuutta käyttää taustayhteisönsä tiedottajien asiantuntemusta ja tiedotusinfraa yhteisen vaikuttamistyön tukena.
- Ryhmän tunnettuus on jäänyt vähäiseksi. Vetävämpi nimi ja logo odottavat toteutumistaan toistaisesti.
- Luotiin hankkeelle ulkoinen hankesivu: [Monitieteisen lastensuojelututkimuksen kansallinen asiantuntijaryhmä - Hankesivu](#)